

Jo Bezaan, Kunstenaar te Putten

Redactie

In de voorjaartentoonstelling in De Tien Malen is aandacht besteed aan het werk van Jo Bezaan. Niet alleen zijn kunstenaarschap maar ook het feit dat hij een alom erkend amateurarcheoloog was komt daarbij aan de orde. Op internet troffen wij een levensbeschrijving van hem aan die we hebben aangevuld.

Jo Bezaan (1894-1952) is geboren in Uitgeest. Het begin van zijn werkende leven brengt hij door in de drukkerij van zijn vader. Hij krijgt in die periode enkele lessen van de Duitse kunstenaar K.F.G. Hentschel. Verder ontwikkelt hij zich als autodidact. Vanaf 1912 werkt hij enkele dagen per week in een eigen atelier in Bergen, waar hij kennis maakt met diverse kunstenaars die later onder de Bergense School worden gerangschikt. Het expressionistisch-kubistische karakter van hun werk blijft Bezaan zijn leven lang beïnvloeden. In 1917 komt hij in contact met de Haarlemse kunsthandelaar en (grafiek) uitgever J.H. de Bois. Deze wordt een vaste afnemer van zijn werk waardoor hij zich volledig aan het kunstenaarschap kan wijden. Ook zet De Bois Bezaan aan tot het maken van grafiek, vooral droge naald-, hout- en linoleumsneden. De grafische kunsten zijn Bezaan op het lijf geschreven en hij blijft ze tot zijn dood beoefenen. Van 1917 tot 1947 is zijn werk regelmatig in Haarlem te zien. Na een kort verblijf in Oisterwijk (voorjaar 1919) vestigt hij zich enige tijd in Amsterdam, waar hij architectendochter en kunstenaar Tine Broekema leert kennen. Zij trouwen in 1919. Een jaar later wordt een zoon geboren. In 1921 laat de schoonvader van Jo een huis voor het jonge gezin bouwen in Putten. Het is een vrijstaand huis op een groot stuk grond, dat dient als inspiratiebron en moestuin. Bezaan is altijd een liefhebber geweest van het buitenleven en hij vindt hier een natuurlijke biotoop en de rust om te werken aan een overtuigend en persoonlijk oeuvre. De links-idealistische Bezaan had een goed contact met de orthodox-christelijke plaatselijke bevolking. Hij waardeert hun werklust en raakt geïnspireerd door de ruwe romantiek van hun bestaan, dat hij op verschillende manieren verwerkt in zijn kunst. Mede door zijn prettige persoonlijkheid is Bezaan ook door de Puttenaren gewaardeerd. Hij blijft echter in contact met geestverwante collega's, onder meer dankzij het lidmaatschap van verschillende kunstenaarsverenigingen waarbij hij ook deelneemt aan groepstentoonstellingen. Door de verkoop van zijn werk, het uitvoeren van opdrachten (ex-libris, illustra-

ties), het geven van lessen en de opbrengst van de moestuin kan het gezin het hoofd boven water houden. Zelfs zódanig dat er in de late jaren dertig reizen worden gemaakt naar Zuid-Rusland, de Ardennen en Marokko. De eerste oorlogsjaren komt het gezin goed door. In oktober 1944 worden tijdens de razzia Jo en zijn zoon Jaap door de Duitsers weggevoerd. Jo keert terug naar Putten maar zijn zoon overleeft de oorlog niet. De indrukken van deze gruwelijke gebeurtenissen verwerkt Bezaan in een boekje met een tiental houtsneden (deze zijn te zien in De Tien Malen).

In 1952 overlijdt Bezaan. Zijn werk raakt grotendeels in vergetelheid, totdat een bewonderaar in 1972 de overgebleven boekjes 'Putten 1944' koopt van mevrouw Bezaan en verspreidt onder liefhebbers en belangstellenden. Het is het begin van een herwaardering. De houtsneden uit het boekje trekken (inter)nationale belangstelling en geven Bezaan de aandacht en roem die hij tijdens zijn leven niet of nauwelijks mocht genieten. Er komt een publicatie met een overzicht van zijn grafische werk.

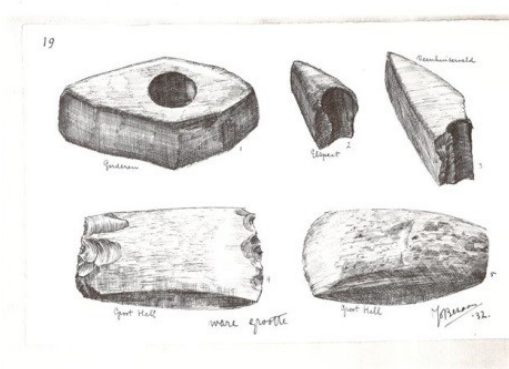
Bezaan blijkt een groot en divers oeuvre te hebben nagelaten dat bestaat uit pastels, tekeningen, aquarellen, olieverfschilderijen en een indrukwekkende hoeveelheid grafiek, voornamelijk droge naald-, hout- en linoleumsneden in een relatief kleine oplage. Ook heeft hij een beperkt aantal boeken geïllustreerd en enkele ex-libris gemaakt. Zijn werk wordt gekenmerkt door een serieuze, bij vlagen zwaarmoedige inslag, het is oprecht en helder en soms enigszins naïef of tegendraads. Het meeste werk is krachtig en expressief. Soms zijn er sporen van (kubistische) vereenvoudiging aan te treffen. Het kleurgebruik is terughoudend. De kernachtige, onopgesmukte manier van werken past bij de gekozen onderwerpen. De meeste thema's komen uit zijn directe omgeving: boeren en boerinnen, landschappen, stads- en dorpsgezichten. Ook heeft hij werk tijdens zijn reizen gemaakt. Hij was intens betrokken bij zijn onderwerpen, waardoor ontluisterende eerlijkheid altijd gepaard gaat met verzachtend mededogen. Bezaan past vaak vormvereenvoudiging toe om te komen tot een sterkere, kernachtiger uitdrukking. Daarmee is hij een kind van zijn tijd en verwant met de schilders die nu binnen de ruime afbakening van de Nieuwe Zakelijkheid terecht zijn gekomen en waarvan hij er ook velen kende.

Zijn eigen werk is echter over het geheel genomen te expressief om hem tot die groepering te rekenen. Belangrijker echter dan de situering in het

juiste kunsthistorische kader is de constatering dat hier een gedreven kunstenaar op een zeer persoonlijke wijze uitdrukking heeft gegeven aan zijn eigen tijd en leefomgeving.

Naast kunstenaar was Bezaan een gedreven en enthousiast amateur-archeoloog. Met een grote kennis van zaken heeft hij in zijn woonplaats Putten en in de omgeving vele archeologische ontdekkingen gedaan waarvan enkele van bijzondere wetenschappelijke aard. Hij deed zelf opgravingen en deelde de kennis met anderen. Zo wist hij prof. Holwerda naar Putten te krijgen voor de opgraving van het vroegmiddeleeuws grafveld op het Huinerveld, een grafveld dat in de zevende en achtste eeuw de laatste rustplaats is geweest van de toenmalige Huiners. De vele vondsten van dat grafveld zijn grotendeels uit Putten verdwenen (veel naar het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden en naar museum Nairac te Barneveld). De vondsten die Bezaan deed documenteerde hij nauwgezet door middel van tekst en tekeningen.

De tekeningen (zie voorbeeld) zijn een bewijs van zijn veelzijdig kunstenaarschap. Niet alleen met penseel en verf was hij bedreven, ook in het minuscule tekenwerk blonk hij uit. Hij toonde zich daarbij een goed waarnemer. Ook poogde hij zijn archeologische vondsten te interpreteren. Soms sloeg hij daarbij de plank volledig mis maar meestal wist hij ze goed te plaatsen.

Niet alle vondsten die Bezaan deed zijn direct naar een museum gegaan. Veel gaf hij mogelijk als betaling aan derden of gewoon aan belangstellenden die hij erover raadpleegde. Een van die belangstellenden was Dr. Albertus Welcker, chirurg in het Wilhelminagasthuis en het Juli-

anaziekenhuis te Amsterdam. Deze was een groot kunstliefhebber en verzamelaar en had veel contact met kunstenaars op de NW Veluwe (hij had een zomerhuis te Nunspeet. Ook had hij een grote historische belangstelling. Het is daarom niet vreemd dat hij en Bezaan met elkaar in contact kwamen en opgegraven voorwerpen bespraken. Bezaan schonk of verkocht aan hem ook diverse opgegraven objecten. Deze zijn via Welcker's dochter en door haar Zwitserse echtgenoot onlangs aan De Tien Malen geschonken en dus via een lange omweg tóch in een museum beland. Ze zijn daar opgenomen in de archeologische collectie.

Werken uit de tentoonstelling van Jo Bezaan.

+++